

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО РАДА, ЗАПОШЉАВАЊА
И СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ

ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ
ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ
У УСТАНОВАМА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОД
ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Београд, фебруар 2006.г

Save the Children
UK

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ
ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА:

Славка Лакићевић
Сузана Пауновић
Јасмина Ивановић,
Вероника Ишпановић
Бранка Балабан
Невенка Богдановић

СПОЉНИ И НЕЗАВИСНИ
КОНСУЛТАНТ:

Џил Кол

ЗА ИЗДАВАЧА:

Славка Лакићевић, помоћник министра

ИЗДАВАЧ:

Министарство рада, запошљавања
и социјалне политике

Штампање Посебног протокола помогла је организација
Save the Children UK, програм за југоисточну Европу,
Србија, Београд

Република Србија
МИНИСТАРСТВО РАДА, ЗАПОШЉАВАЊА И
СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ

Број: службено
Датум: 17.02.2006. године
Београд, Немањина 22-26

Доношењем посебног Протокола за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања наставља се активност државе на стварању система који ће омогућити ефикасно сузбијање појаве насиља, злостављања, злоупотреба или занемаривања деце. Полазећи од наших међународних обавеза, али још више од одговорности за сопствену будућност, Влада Републике Србије у складу са већ усвојеним Националним планом акције за децу и Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања, приступа изради посебних протокола којима се утврђују интерни поступци унутар система и унутар појединачних установа.

Није могуће придобити општу јавност за заједничку активност на сузбијању поменутих појава, ако се у установама социјалне заштите не остварује добра пракса и унапређење стандарда заштите деце. Међуресорски приступ овој проблематици подразумева израду посебних протокола и у здравственом, образовном и другим системима и установама. По логици ствари у овим активностима треба да предњачи систем социјалне заштите, и то се и чини доношењем овог протокола. Овај протокол се односи, без било каквог облика дискриминације (раса, боја, пол итд.) на сву децу у институцијама социјалне заштите која су жртве злостављања и занемаривања. Њиме се обезбеђује и заштита најбољег интереса деце и остварује се учешће детета у поступку заштите сопствених права.

МИНИСТАР

Слободан Лаловић

**ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ
ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА
у установама социјалне заштите**

I. УВОД

Сви облици насиља, злостављања, злоупотреба или занемаривања деце, којима се угрожавају или нарушавају физички, психички и морални интегритет личности детета, представљају повреду једног од основних права детета садржаних у Конвенцији Уједињених нација о правима детета (у даљем тексту: Конвенција), а то је право на живот, опстанак и развој.

Доношењем Закона о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета ("Службени лист СФРЈ" додатак: Међународни уговори, број 15/90 и "Службени лист СРЈ" додатак: Међународни уговори, бр. 4/96 и 2/97) држава се обавезала да предузме мере за спречавање и да обезбеди заштиту детета од свих облика насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини.

Одредбе Конвенције односе се на заштиту детета од:

- физичког и менталног насиља, злоупотребе и занемаривања (члан 19);
- свих облика сексуалног злостављања и искоришћавања (члан 34);
- отмице и трговине децом (члан 35);
- свих других облика искоришћавања (експлоатације) штетних по било који вид дететове добробити (члан 36);
- нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања (члан 37).

Конвенција, такође, обавезује државе потписнице да обезбеде мере подршке за физички и психички опоравак детета жртве насиља и његову социјалну реинтеграцију (члан 39), посебно истичући да деца на алтернативном старању имају право на виши стандард неге и заштите, а обавеза државе је да им то омогући (члан 20).

Националним планом акције за децу, стратешким документом који је Влада Републике Србије усвојила фебруара 2004. године, дефинисана је општа политика земље према деци за период до 2015. године. Један од специфичних циљева Националног плана акције за децу јесте успостављање ефикасне, оперативне, мултисекторске мреже за заштиту деце од злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља. Ради реализације наведеног циља израђен је Општи протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања који је Влада усвојила августа 2005 године. (у даљем тексту: Општи протокол).

Са циљем да се обезбеди несметано одвијање и што већа ефикасност међусекторске сарадње у процесу заштите деце, Националним планом акције за децу предвиђена је и израда **посебних протокола** поступања у случајевима сумње на злостављање и занемаривање деце који ће се развијати за поједине системе (нпр: социјална заштита, здравство, образовање итд.), у складу са основним принципима и смерницама из Општег протокола. Посебним протоколима се уређују интерни поступци унутар система и унутар појединачних установа (нпр. болница, домова за децу, школских установа и др.).

Посебним протоколом за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Посебни протокол) детаљније се разрађује интерни поступак у установи у ситуацијама када постоји сумња на злостављање и занемаривање детета. Посебни Протокол је намењен: установама за смештај деце без родитељског старања, установама и дневним центрима за смештај деце ометене у развоју, заводима за васпитање деце и омладине, као и прихватним станицама. Посебни протокол пружа, такође, оквир за добру праксу и води ка унапређењу стандарда заштите деце на алтернативном старању.

Посебни протокол је **обавезан** за све раднике и сараднике у установама социјалне заштите: директоре установа, васпитаче, остале стручне раднике у установи (социјални радници, психолози, педагози, специјални педагози, правници), помоћно особље, административно особље, особе на обуци (студенти, специјализанти), волонтере.

II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА

1. Основни принципи Посебног протокола

Посебни протокол је сачињен тако да поштује основне принципе из којих проистичу сви чланови Конвенције, а који су уграђени у Национални план акције за децу и Општи протокол, а то су:

- ▲ **право детета на живот, опстанак и развој,**
- ▲ **недискриминација,**
- ▲ **најбољи интерес детета,**
- ▲ **партиципација детета.**

Посебни протокол се односи на сву децу у институцијама социјалне заштите, без дискриминације, односно без обзира на породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике детета (расу, боју, пол, језик, вероисповест, националност, менталне, физичке или друге специфичности детета).

Посебним протоколом обезбеђује се заштита најбољег интереса детета и ова заштита, у свим ситуацијама, има предност над заштитом интереса родитеља, односно старатеља, установе социјалне заштите или заједнице.

Партиципација детета обезбеђује се тако што дете добија сва потребна обавештења и пружа му се могућност да изрази своје мишљење у свим фазама процеса заштите и то на начин који одговара дететовом узрасту и разумевању ситуације. Мишљењу детета мора се посветити дужна пажња, а у складу са годинама и зрелашћу детета.

2. Циљеви Посебног протокола

Основни циљеви Посебног протокола су:

- ▲ унапређење добробити деце у установама социјалне заштите кроз спречавање и заштиту од злостављања и занемаривања;
- ▲ обезбеђивање да сви предузети поступци и одлуке, током целог процеса, буду у најбољем интересу детета;
- ▲ обезбеђивање подршке стручњацима у спровођењу поступка спречавања и заштите деце од злостављања и занемаривања у установама социјалне заштите.
- ▲ остваривање циљева Општег протокола.

Специфични циљеви Посебног протокола су:

- ✦ информисање запослених у установама социјалне заштите, укључујући и децу, како поступати у случају сумње да је дете жртва злостављања и занемаривања или то може постати
- ✦ успостављање ефикасне оперативне процедуре која ће осигурати да када до злостављања и занемаривања дође постоји брз и координисан поступак који штити дете од даљег злостављања и занемаривања и обезбеђује одговарајућу помоћ детету;
- ✦ јединствено евидентирање информација о случајевима злостављања и занемаривања деце у установама социјалне заштите и обезбеђивање њихове поверљивости.

3. Едукација стручњака за примену протокола

Едукација за примену Посебног протокола треба да омогући да се развије и одржава специфична компетенција стручњака на плану заштите деце од злостављања и занемаривања, односно да се запослени оспособе да добро разумеју појаву и да адекватно поступају и воде процес заштите деце од злостављања и занемаривања у установама социјалне заштите.

Едукација треба да буде континуирана и да има следеће нивое:

- ✦ **основна едукација** треба да обухвати све запослене (особље) у установама које се баве децом, како би стекли минимум знања и вештина које су неопходне за превенцију, препознавање, процену и реаговање на злостављање и занемаривање деце и како би били упознати са редоследом поступака за заштиту детета садржаним у Општем и Посебном протоколу, укључујући и сазнања о тиму у њиховој установи, односно особама које имају више специфичних знања о овој проблематици, а које могу консултовати у случају потребе.
- ✦ **виши ниво едукације** треба да обухвати стручњаке Интерног тима за заштиту деце у установи, и треба да им обезбеди детаљно познавање поступака у оквиру процеса заштите детета, укључујући препознавање, откривање, осигурање безбедности детета, пријављивање, спремност на специфичне интервенције и превенцију злостављања и занемаривања, и друга специфична знања.

III. ДЕФИНИЦИЈЕ ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА ДЕЦЕ

Дефиниције злостављања и занемаривања детета садржане у Посебном протоколу садржане су и у Општем протоколу, а у складу су са дефиницијама усвојеним на Консултацији о спречавању злоупотребе деце у Светској здравственој организацији у Женеви, 1999. године, које је прихватило и Међународно удружење за превенцију злоупотребе и занемаривања деце (ISPCAN) у документу Интерсекторски приступ злостављању деце (2003).

1. Општа дефиниција злоупотребе детета

Злоупотреба или злостављање детета обухвата све облике физичког и/или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног

нарушавања дететовог здравља, његовог преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ (СЗО, 1999).

2. Физичко злостављање

Физичко злостављање детета је оно које доводи до стварног или потенцијалног физичког повређивања детета услед чињења или нечињења за које се разумно може сматрати да спада у домен контроле од стране родитеља или особе која је у положају да има одговорност, моћ или поверење у односу на дете, при чему треба правити разлику између злостављања и ненамерне озледе, односно физичких знакова и симптома који подражавају намерно озлеђивање али су, уствари, последица или су потпомогнути органским стањима од којих дете пати. Акти злостављања могу бити једнократни или више пута понављани.

Примери физичког злостављања су: ударање, шутирање, трешење, дављење, бацање, тровање, паљење, посипање врућом водом или излагање детета деловању вреле паре и сл. У физичко злостављање спада и намерно изазивање симптома болести код детета од стране родитеља, старатеља или друге одрасле особе која је одговорна за дете (тзв. Munchausen syndrome by proxy).

3. Сексуална злоупотреба

Сексуална злоупотреба детета је укључивање детета у сексуалну активност коју оно не схвата у потпуности, са којом није сагласно или за коју није развојно дорасло и није у стању да се са њом сагласи, или ону којом се крше закони или социјални табуи друштва.

Сексуална злоупотреба детета испољава се као активност између детета и одрасле особе или другог детета које се, због свог узраста или развоја, налази у положају који му даје одговорност, поверење или моћ, где активност има за циљ да пружи уживање или задовољни потребе друге особе.

Сексуалном злоупотребом детета сматра се и:

- навођење или приморавање детета на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (нпр. сексуални однос, сексуално додиривање и сл.) или неkontaktним активностима (нпр. излагање погледу, егзибиционизам и сл.);
- експлоататорско коришћење детета за проституцију, порнографију или друге незаконите сексуалне радње.

Не сматра се сексуалном злоупотребом понашање у виду истраживања сопственог тела које одговара узрасту детета када се, посебно код адолесцената, истражује сопствено тело и сексуалност, које не подразумева активност између детета и одрасле особе.

4. Емоционална злоупотреба

Емоционална злоупотреба обухвата пропуштање да се обезбеди развојно прикладна, подржавајућа средина, укључујући и доступност примарне фигуре/ фигуре привржености, како би дете могло развити стабилне емоционалне и социјалне способности које одговарају његовом личном потенцијалу. Емоционална злоупотреба обухвата и поступке којима се врши омаловажавање, оцрњивање, окривљавање без разлога, којима се прети, застрашује, ограничава кретање детета, врши дискриминација, исмејава или се упражњавају други облици нефизичког, непријатељског или одбацујућег поступања.

Емоционална злоупотреба подразумева везу између примарног пружаоца/или пружалаца неге и детета у којој се детету наноси стварна штета, односно која може потенцијално бити штетна по дете. Ово обухвата развојно неприкладне, недовољне или недоследне односе са дететом и укључује: излагање збуњујућим или трауматским догађајима и околностима (нпр. породичном насиљу), употребу детета за испуњавање психолошких потреба пружаоца неге, активно "поткупљивање" детета, као и пропуштање да се унапређује дететова социјална адаптација (укључујући изолацију).

5. Занемаривање и немарно поступање

Занемаривање представља пропуштање пружаоца неге - родитеља, односно друге особе која је преузела родитељску одговорност или обавезу да негује дете чак и током краћег времена (нпр. бебиситер), да обезбеди развој детета у свим областима: здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова, а у оквиру разумно расположивих средстава породице или пружаоца неге, што изазива или може, са великом вероватноћом, нарушити дететово здравље или физички, ментални, духовни, морални или друштвени развој. Ово обухвата и пропусте у обављању правилног надзора и заштите детета од повређивања у оноликој мери у којој је то изводљиво.

6. Експлоатација

Комерцијална или друга врста експлоатације детета односи се на коришћење детета за рад или за друге активности, а у корист других особа. Ово обухвата рад деце и проституцију деце, киднаповање деце и/или продају деце у сврхе радне или сексуалне експлоатације, експлоататорско коришћење деце за порнографске представе и материјале и др. Ове активности имају за последицу нарушавање дететовог физичко или менталног здравља, образовања, као и моралног, социјалног и емоционалног развоја.

IV. ПРОЦЕС ЗАШТИТЕ ДЕТЕТА

1. Стручни тимови за заштиту деце

У сврху успостављана и реализације процеса заштите деце предвиђеног Посебним протоколом неопходно је успоставити следеће стручне тимове за заштиту деце и дефинисати њихову структуру, улогу, одговорности и начине комуникације:

- ✓ Интерни тим
- ✓ Екстерни тим
- ✓ Тим за вођење централне евиденције

1.1. Интерни тим

Посебним протоколом предвиђено је да се унутар сваке установе социјалне заштите оформи Интерни тим за заштиту деце.

1.1.1. Формирање и структура Интерног тима

Интерни тим се састоји од минимум 2 до 3 особе, а у установама са већим бројем запослених Интерни тим може бројати и више чланова. Један од чланова овог тима врши дужност вође Интерног тима.

Чланове Интерног тима именује директор установе из састава стручног особља установе.

Критеријуми за избор у Интерни тим су:

- ▲ поседовање знања из области заштите деце од злостављања и занемаривања
- ▲ посебна обученост за примену Општег и Посебног протокола;
- ▲ детаљно познавање унутрашње организације установе;
- ▲ поштовање општих етичких принципа и високих стандарда праксе у свакодневном раду;
- ▲ да професионална и лична биографија члана тима на садржи злостављање и насилно понашање;
- ▲ добре способности комуникације са децом и одраслима у установи и ван установе.

Интерни тим је директно одговоран за свој рад директору установе.

Ради ефикасног функционисања Интерног тима неопходно је да:

- ▲ чланови Интерног тима треба да буду познати свима унутар установе (осталом особљу-стручним радницима, техничком и помоћном особљу, деци у установи);
- ▲ њихова имена и број телефона морају бити истакнути на видном месту у установи, које је лако доступно свим запосленим, а нарочито деци;
- ▲ чланови Интерног тима треба да буду доступни 24 часа и у стању да међусобно комуницирају у кратком року.

1.1.2. Задаци Интерног тима

Специфични задаци Интерног тима су да:

- ▲ прима пријаве о сазнању или забринутости да је дете доживело или је у опасности да доживи злостављање или занемаривање,
- ▲ прикупља информације о догађају и о детету,
- ▲ хитно предузима мере за безбедност детета и остале деце у установи,
- ▲ пријављује случај директору установе, Екстерном тиму и Тиму за вођење централне евиденције,
- ▲ блиско сарађује са Екстерним тимом у даљем процесу испитивања, процене и прављењу плана заштите детета и остале деце у установи,
- ▲ организује спровођење плана заштите детета и остале деце у установи,
- ▲ обезбеђује партиципацију детета у поступку,
- ▲ непрекидно води рачуна да сигурност и најбољи интерес детета буду на првом месту.
- ▲ у сарадњи са директором установе обезбеди унапред припремљену стратегију у односу на комуникацију са медијима и широм јавношћу.

1.2. Екстерни тим

Послове Екстерног тима обавља Тим за заштиту деце Центра за социјални рад или мултисекторски Тим за заштиту деце којег формира Центар за социјални рад са седиштем у округу на чијој територији се налази установа социјалне заштите.

Задаци Екстерног тима су да:

- ▲ прима пријаве од Интерног тима о сумњи на злостављање/занемаривање детета,

- спроводи процес испитивања и утврђивања релевантних чињеница у вези са сумњом на злостављање детета/деце у установи.
- доноси закључак у вези са злостављањем/занемаривањем детета;
- предлаже мере у односу на дете/осталу децу у установи и починиоца.

Детаљан опис поступака које спроводе Интерни и екстерни тим се налазе у наставку текста.

1.3. Тим за вођење централне евиденције

Тим за вођење централне евиденције формира ресорно министарство, а при Сектору за заштиту породице и деце. Овај тим води централну евиденцију о свим пријављеним случајевима злостављања и занемаривања деце у установама социјалне заштите.

2. Одговорност за примену Посебног протокола

Примена Посебног протокола је одговорност свих запослених у установама социјалне заштите, а директор установе је посебно одговоран за:

- упознавање особља и деце у установи са Посебним протоколом;
- доступност текста Посебног протокола свим запосленима;
- именовање чланова Интерног тима у установи;
- стварање (обезбеђивање) услова за несметан рад Интерног тима и за несметану комуникацију са Екстерним тимом.
- предузимање мера које су му Посебним протоколом дате у надлежност.

Интерни тим у установи је одговоран за спровођење процедуре у складу са Посебним протоколом.

3. Редослед поступака у процесу заштите

3.1. Откривање злостављања и занемаривања детета

Злостављање и занемаривање деце најчешће се открива на следеће начине:

- присуствовањем особља и/или друге деце ситуацији злостављања или занемаривања детета;
- препознавањем повреде на детету или на основу понашања детета које указује на могућност злостављања/занемаривања детета;
- поверавањем, које може бити директно од стране самог детета или индиректно од стране друге деце у установи или других особа из установе или ван ње, које имају сазнање или сумњу да је дете злостављано.

3.2. Обавеза пријављивања

Сви запослени у установи имају право и дужност да пријаве Интерном тиму сваку сумњу на занемаривање и злостављање детета.

Право и дужност свих дечјих, здравствених и образовних установа, установа социјалне заштите, правосудних и других државних органа, удружења и грађана да *обавесте јавног тужиоца или орган старатељства* о разлозима за заштиту права детета, прописано је одредбом члана 263. став 3. Породичног закона ("Службени гласник Републике Србије", број 18/05).

Ако у радњи или пропушту којим су доведени у опасност живот или здравље детета постоје елементи кривичног дела, обавезно је да се случај пријави јавном тужилаштву или органу унутрашњих послова (Чл. 222. и 223. Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 70/01, 68/02 и "Службени гласник Републике Србије", број 58/04). Пријављивање у том случају врши, по правилу, директор установе.

Подносилац приликом пријављивања, треба, ако је то могуће, да наведе доказе који су му познати те да предузме мере да би се сачували трагови кривичног дела, предмети на којима је, или помоћу којих је учињено кривично дело и други докази.

3.3. Пријем пријаве

Члан Интерног тима који је примио пријаву дужан је да одмах попуни формулар за пријављивање, одмах обавести остале чланове Интерног тима и директора установе.

Сви запослени након пријављивања сумње на злостављање и занемаривање, треба активно да помажу Интерном и Екстерном тиму у даљем процесу заштите детета.

3.4. Неодложне интервенције за заштиту детета

Први задатак чланова Интерног тима је **осигуравање физичке безбедности детета**. Уколико дете има видљиве повреде или је злостављано на начин који може да доведе до физичких оштећења или болести, задатак чланова Интерног тима је да организују **ХИТНО здравствено збрињавање детета**.

Чланови Интерног тима дужни су, такође, да провере **безбедност друге деце** унутар установе, односно да ли су била изложена или постоји непосредна опасност да могу бити изложена злостављању и занемаривању и предузму адекватне мере њихове заштите у складу са Протоколом за заштиту деце.

Чланови Интерног тима, заједно са васпитачем задуженим за дете (уколико он није означени злостављач), предузимају мере заштите безбедности детета којима се отклања ризик од понављања злостављања.

3.5. Поступак према означеном злостављачу

Када је означени починилац злостављања детета/деце лице запослено у установи, директор установе је дужан да га обавести о исказаним тврдњама против њега и започетом процесу заштите детета.

Уколико је директор обавештен од Интерног тима да безбедност детета/деце захтева удаљење запосленог са радног места дужан је да одмах у односу на њега предузмете мере предвиђене општим актима.

Уколико је означени починилац члан Интерног тима, обавеза осталих чланова Интерног тима је да одмах о томе обавесте директора установе и Екстерни тим. Директор установе по хитном поступку именује новог члана Интерног тима који се укључује у процес заштите детета, а према означеном починиоцу предузима мере као и према свим осталим запосленима

Уколико је означени починилац директор установе, чланови Интерног тима дужни су да одмах о томе обавесте Екстерни тим и ресорно Министарство.

3.6. Поступање Интерног тима у односу на заштиту детета

Поступање Интерног тима у односу на заштиту детета мора да започне **истога дана** када је пријава примљена, а када су живот или здравље детета непосредно угрожени поступак мора започети одмах након пријема пријаве (види гор: Неодолжне интервенције). У сваком случају, поступак мора да започне најкасније у року од 24 часа, до када се мора одржати и први састанак тима.

Интерни тим мора на првом састанку размотрити пријаву и реализовати почетну процену (**хитно разматрање**), што значи најкасније у року од 24 часа.

Почетна процена Интерног тима треба да одговори на основна питања:

- ✦ Да ли је дете угрожено?
- ✦ Који ризици по дете се могу идентификовати на основу почетне процене?
- ✦ Да ли има разумног основа за сумњу да постоји озбиљна опасност за оштећење дететовог здравља и развоја?
- ✦ Које мере заштите се могу пружити детету, на основу досадашњих података и закључака почетне процене?

На основу података којим располажу чланови Интерног тима већ на првом састанку доносе **закључак**:

- ✦ да постоје разумни разлози да се верује да је дете било или може бити злостављано или занемарено те да је потребно укључивање Екстерног тима ради спровођења испитивања;
- ✦ да не постоје разумни разлози да се верује да је дете било или може бити злостављано или занемарено, те да није потребно посебно испитивање од стране Екстерног тима.

Када је за доношење закључака Интерног тима потребно прикупити додатне информације и појашњења, одлука се може донети на неком од наредених састанака, а најкасније у року од 72 сата.

ВАЖНО: Екстерни тим треба обавестити о свакој пријави коју је Интерни тим примио, чак и када је Интерни тим донео одлуку да није потребно даље испитивање. Екстерни тим доноси коначну одлуку да ли ће се даље испитивање вршити или не.

3.7. Обавештавање Екстерног тима и Тима за вођење централне евиденције

Вођа Интерног тима о сваком пријављеном случају сумње на злостављање детета у установи у писменој форми обавештава Екстерни и Тим за вођење централне евиденције и то најкасније у року од 72 сата.

3.8. Евиденција и документација

Интерни тим има обавезу да о свим пријавама на злостављање и занемаривање деце у установи води евиденцију (као и пријавама достављеним Екстерном и Тиму за вођење централне евиденције).

Прецизно бележење података који се односе на околности злостављања и занемаривања детета су од огромног значаја за процес његове. Та документација је поуздан, а понекад и једини, извор информација и доказ о злостављању у даљем поступку заштите детета. Ова документација садржи и бележење свих састанака Интерног тима, предузетим активностима на заштити детета, праћењу исходу.

Вођа Интерног тима, након окончања целокупног процеса заштите детета, о исходу и даљим мерама заштите обавештава и Тим за вођење централне евиденције.

3.9. Интерни тим као помоћ и подршка Екстерном тиму

Интерни тим, поред бриге за безбедност детета, обезбеђује и предуслове за започињање процеса испитивања које спроводи Екстерни тим. У том смислу Интерни тим ће до доласка Екстерног тима у установу:

- обавестити упутни орган старатељства о сумњи/злостављању детета;
- затражити сагласности старатеља за разговор са дететом;
- затражити сагласности од родитеља, уколико им родитељска права нису суспендована;
- припремити дете и осталу децу за разговор са Екстерним тимом.

3.10. Поступање Екстерног тима на заштити детета

Екстерни тим у установи спроводи процес испитивања и утврђивања релевантних чињеница у вези са сумњом на злостављање детета/деце у установи.

Испитивање које у установи спроводи Екстерни тим има за циљ:

- да прикупи податке о злостављању занемаривању детета;
- да интервјуише дете које је било изложено злостављању /занемаривању, а по потреби и другу децу у установи;
- да интервјуише особље установе, укључујући директора, као и све друге релевантне особе (родитеље/старатеља, наставнике детета, здравственог радника који је прегледао дете);
- да дође до закључака у вези са злостављањем/занемаривањем детета;
- да предложи мере у односу на дете и починиоца;
- да процени будући ризик од злостављања/занемаривања детета;
- да предложи мере за унапређење безбедности све деце у установи.

Испитивање које Екстерни тим обавља укључује:

- разговор са дететом
- разговор са другом децом
- разговор са особом која је означена као злостављач
- разговор са другим особама запосленим у установи.

Екстерни тим је дужан да испитивање **започне у року од пет радних дана** од пријема пријаве Интерног тима (осим ако ситуација не налаже хитнији поступак), а испитивање треба да се **заврши у року од наредних седам радних дана**.

Током целог поступка важно је преваходно водити рачуна о безбедности детета/све деце у установи.

3.11. Закључак и препоруке Екстерног тима

Чланови Екстерног тима, након окончања поступка испитивања, сачињавају детаљан извештај у односу на пријављени случај злостављања/занемаривања, који обавезно треба да садржи закључак у односу на пријављену сумњу на злостављање/занемаривање детета и препоруке за мере заштите детета/деце у установи.

Закључак Екстерног тима може бити да:

- јесте потврђена сумња на злостављање детета
- није потврђена сумња на злостављање детета.

Препоруке Екстерног тима треба да садрже предлог конкретних мера у односу на:

- стање и потребе детета које је било изложено злостављању/занемаривању у интервенцијама (здравственим, едукативним, психосоцијалним);
- потребе за унапређењем безбедности све деце у институцији (проактивне стратегије).
- поступак према означеном починиоцу (пријава надлежном тужиоцу).

Екстерни тим подноси писани извештај директору установе и Интерном тиму. Извештај Екстерног тима треба да садржи детаљно образложење донетих закључака и предложених мера.

3.12. Заједнички састанак и План заштите

По сачињавању извештаја и доношењу закључака Екстерног тима, пријављени случај се мора размотрити на заједничком састанку којег сазива директор установе.

Заједничком састанку присуствују: директор установе, чланови Интерног тима, чланови Екстерног тима и представници упутног центар за социјални рад, васпитач и друга особе које су важне за дете, старалац детета. Уколико је лекар или неки други стручњак сарађивао у целокупном процесу заштите детета, те особе такође морају бити позване. Овај састанак се организује са циљем сачињавања плана заштите детета и договора око његове реализације.

Обавеза Екстерног тима је да на заједничком састанку изнесе и образложи свој извештај на основу кога се заједнички прави план заштите детета/ деце у установи.

План заштите детета реализују чланови Интерног тима, старалац детета и особље установе, а према договору који се постигне на заједничком састанку. План заштите треба да садржи јасне појединачне задатке и одговорности свих који учествују у процесу заштите као и рокове за извршење тих задатака и праћење исхода.

Извршење плана и исходи се морају проценити у року од три месеца најдуже, а овај рок се може смањити, продужити или укинати само кроз претходно разматрање и процену најбољег интереса детета.

САДРЖАЈ

	Страна
ПРЕДГОВОР МИНИСТРА СЛОБОДАНА ЛАЛОВИЋА	3
I. УВОД	5
II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА	6
1. Основни принципи Посебног протокола	6
2. Циљеви Посебног протокола	6
3. Едукација стручњака за примену протокола	7
III. ДЕФИНИСАЊЕ ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА ДЕЦЕ	7
1. Општа дефиниција злоупотреба детета	7
2. Физичко злостављање	8
3. Сексуална злоупотреба	8
4. Емоционална злоупотреба	8
5. Занемаривање и немарно поступање	9
6. Експлоатација	9
IV. ПРОЦЕС ЗАШТИТЕ ДЕТЕТА	9
1. Стручни тимови за заштиту деце	9
1.1. Интерни тим	9
1.1.1. Формирање и структура Интерног тима	9
1.1.2. Задаци Интерног тима	10
1.2. Екстерни тим	10
1.3. Тим за вођење централне евиденције	11
2. Одговорност за примену Посебног протокола	11
3. Редослед поступака у процесу заштите	11

3.1. Откривање злостављања и занемаривања детета	11
3.2. Обавеза пријављивања	11
3.3. Пријем пријаве	12
3.4. Неодложне интервенције за заштиту детета	12
3.5. Поступак према означеном злостављачу	12
3.6. Поступање Интерног тима у односу на заштиту детета	13
3.7. Обавештавање Екстерног тима и Тима за вођење централне евиденције	13
3.8. Евиденција и документација	13
3.9. Интерни тим као помоћ и подршка Екстерном тиму	14
3.10. Поступање Екстерног тима на заштити детета	14
3.11. Закључак и препоруке Екстерног тима	14
3.12. Заједнички састанак и План заштите	15

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

364-3:179.2(497.11)(094.77)

**ПОСЕБНИ протокол за заштиту деце у
установама социјалне заштите од злостављања
и занемаривања** / [радна група за израду
посебног протокола Славка Лакићевић ... и
др.]. - Београд : Министарство рада,
запошљавања и социјалне политике, 2006
(Београд : ДЦ Графички центар). - 17 стр.
; 20 cm

Тираж 2.000. - Стр. 3: Предговор / Слободан
Лаловић.

ISBN 86-7704-015-3

1. Лакићевић, Славка

а) посебни протокол за заштиту деце у
установама социјалне заштите од злостављања
и занемаривања

COBISS.SR-ID 129574156